

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/59/2022
Identifikačné číslo spisu:	6118265844
Dátum vydania rozhodnutia:	29.11.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6118265844.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu G.. G. E., narodeného X. G. XXXX, P., U. XXX/XX, zastúpeného advokátskou kanceláriou AKMK, s.r.o., Nitra, Farská 30, IČO: 36 859 061, proti žalovanému Mestu Nitra, Nitra, Štefánikova trieda 80/60, IČO: 00 308 307, o zaplatenie 9.007,92 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 10C/77/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 30. septembra 2021 č. k. 8Co/21/2021-570, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Nitre z 30. septembra 2021 č. k. 8Co/21/2021-570 a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom z 5. novembra 2020 č. k. 10C/77/2018-495 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zaplatenia sumy 9.007,92 eura s úrokom z omeškania 5 % ročne od 1. februára 2018 do zaplatenia titulom náhrady za obmedzenie jeho vlastníckeho práva zákonným vecným bremenom žalovaného, ktoré mu vzniklo v zmysle § 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“), a nákladov spojených s uplatnením pohľadávky v sume 40 eur. O trovách konania rozhodol podľa § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) tak, že žalovaný nemá proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania.

1.1. Rozhodnutie vo veci samej právne odôvodnil ust. § 151o ods. 1, § 3 os. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“), § 4 ods. 1, 2 zákona č. 66/2009 Z. z., § 228 ods. 1, § 193, § 194 ods. 1, 2, § 230 CSP, § 11 ods. 3, 4, 6 zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 307/2016 Z. z.“), § 159 ods. 2, § 159 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

1.2. Výkonaným dokazovaním mal súd prvej inštancie preukázať, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľností evidovaných OÚ Nitra, katastrálny odbor na liste vlastníctva č. 6994 pre katastrálne

územie P. ako parcely registra „C“ č. 7878/2 o výmere 131 m², parcely č. 7878/3 o výmere 724 m², a parc. č. 7999/19 o výmere 4388 m², všetky zastavané plochy a nádvoria a na ktorých sa nachádza cestná, účelová a miestna komunikácia. Komunikácia prešla do vlastníctva žalovaného na základe osobitného zákona, a keďže nemal iné právo k pozemkom, ku dňu 1. júla 2009 mu v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z. vzniklo právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Žalobca nadobudol sporné pozemky darom od príbuzných v roku 2012, pričom oni si voči žalovanému obdobné nároky neuplatnili. Žalovaný nevyhovel návrhu žalovaného o zmenu sporných pozemkov (uznesenie Mestského zastupiteľstva žalovaného zo dňa 12. septembra 2013 a z 17. septembra 2013) a ani žiadosti z 3. júla 2015 o kúpu iných nehnuteľností žalovaného za symbolické 1 euro.

1.3. Platobným rozkazom Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 8Up/211/2017 z 24. augusta 2017, právoplatným dňa 9. septembra 2017, bol žalovaný zaviazaný zaplatiť žalobcovi náhradu za roky 2012 až 2016 v sume 40.244,47 eura s úrokom z omeškania 5 % ročne od 30. júna 2017 do zaplatenia. Žalobca vyzval žalovaného výzvou z 17. januára 2018 na zaplatenie náhrady aj za rok 2017, ktoré plnenie žalovaný odmietol s odôvodnením, že zákon č. 66/2009 Z. z. nemá úpravu o odplatnom vecnom bremene, preto nárok žalobca uplatnil žalobou. Žalobca tvrdil, že vyššie uvedeným platobným rozkazom, ktorým mu bol nárok priznaný je súd viazaný, preto vec nemôže inak posúdiť s poukazom na ust. § 228 ods. 1 a § 230 CSP. Súd prvej inštancie konštatoval, že platobným rozkazom nie je viazaný; právoplatný platobný rozkaz vydaný v upomínacom konaní nie je rozsudkom, ale podľa § 11 ods. 6 zákona č. 307/2016 Z. z. má iba jeho účinky. Keďže nejde o rozsudok, súd nie je platobným rozkazom viazaný ani podľa § 228 ods. 1 CSP, ktorý by bol záväzný iba pre strany a ich nástupcov. Dodal, že nakoľko v tomto konaní uplatňuje žalobca nárok za iné obdobie, nejde ani o vec už rozsúdenú.

1.4. Otázku náhrady vlastníkovi za obmedzenie jeho vlastníckeho práva zákonným vecným bremenom súd posúdil kladne aplikujúc § 128 ods. 2 OZ, čl. 20 ods. 4 Ústavy SR a článok 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd. Konštatoval, že vlastnícke právo možno obmedziť len za náhradu, preto má vlastník pozemku právo na náhradu aj v prípade, ak vecné bremeno vzniklo zo zákona č. 66/2009 Z. z., ktorý nemá osobitnú úpravu náhrady, a to podľa všeobecnej občianskoprávnej úpravy.

1.5. Pokiaľ ide o aktívnu vecnú legitimáciu, súd prvej inštancie dospel k názoru, že táto je u žalobcu daná. Priklonil sa k názoru vyslovenom v rozhodnutí ÚS ČR sp. zn. II ÚS 2520/15 z 26. apríla 2016, a teda, že aj v tomto prípade je vlastnícke právo žalobcu obmedzené vo verejnom záujme, hoci na rozdiel od veci prejednávanej Ústavným súdom Českej republiky, nadobudol žalobca vlastníctvo už v čase, keď jeho vlastnícke právo bolo obmedzené.

1.6. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalovaný nárok je v rozpore s dobrými mravmi, pretože žalobca pozemky nadobudol darom s vedomím, že sa na nich nachádza miestna komunikácia a že nikdy na nich nebude môcť realizovať vlastnícke právo. Jeho cieľom bolo uplatňovať si nároky za obmedzenie vlastníckeho práva. Poukázal na rozhodnutie EŠLP z 2. júla 2018 č. 4014/12, kde sa žalobca na vnútroštátnom súde domáhal zaplatenia bezdôvodného obohatenia za pozemky, ktoré nadobudol zastavané cestami a chodníkmi vo vlastníctve mesta Prešov. Ďalej súd prvej inštancie poukázal na nejednotnú rozhodovaciu prax súdov v otázke, či náhrada má byť jednorazová alebo opakovaná. Podľa súdu prvej inštancie je aplikovateľný na uvedený právny vzťah rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 14. apríla 2016 sp. zn. 3Cdo/49/2014, ktorý sa týka náhrady poskytovanej podľa zákona č. 182/1993 Zb. a vychádza z toho, že náhrada má byť jednorazová. Zo žiadneho zákonného ustanovenia nevyplýva ani to, či má byť náhrada jednorazová alebo opakovaná, iba z čl. 20 ods. 4 Ústavy SR vyplýva, že má byť primeraná. Význam tohto slova je však neurčitý a túto neurčitosť neodstránila ani rozhodovacia prax, pretože existujú rozhodnutia, ktoré tento pojem vykladajú reštriktívne, že nemá ísť o úplnú kompenzáciu obmedzenia alebo extenzívne, že má ísť o spravodlivé odškodnenie. Žalovaný už žalobcovi zaplatil 40.244,47 eura titulom obmedzenia jeho vlastníckeho práva a hoci žalobca preukázal, že všeobecná hodnota pozemkov je 164.641,95 eura, s ohľadom na okolnosti prejednávanej veci považoval súd prvej inštancie túto náhradu za primeranú podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy SR, preto žalobu zamietol.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 30. septembra 2021 č. k. 8Co/21/2021-570 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

2.1. Odvolací súd po zopakovanom dokazovaní dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné,

rozhodnutie súdu prvej inštancie je vecne správne, preto ho odvolací súd potvrdil, aj keď sa nestotožnil so skutkovými a právnymi závermi, pre ktoré žalobu súd prvej inštancie zamietol.

2.2. Odvolací súd za podstatnú otázku pre rozhodnutie veci považoval otázku posúdenia aktívnej vecnej legitímácie žalobcu. Záver o existencii aktívnej vecnej legitímácie žalobcu súd prvej inštancie odvodil z rozhodnutia ÚS ČR sp. zn. II. ÚS 2520/15 z 26. apríla 2016, ktoré podľa odvolacieho súdu nemožno na súdený prípad aplikovať, pretože nerieši situáciu obmedzenia vlastníka zákonným vecným bremenom, ale posudzuje otázku náhrady vo forme vydania bezdôvodného obohatenia vlastníkovi za obmedzenie jeho vlastníckeho práva k pozemku zastavaného miestnou komunikáciou. Odvolací súd uviedol, že postráda vysvetlenie, prečo súd prvej inštancie nevenoval pozornosť rozhodnutiam Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktoré mu boli v čase rozhodovania evidentne známe a ktoré uvádza v bode 53. svojho rozsudku. V otázke komu vzniká nárok na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva odvolací súd zastal názor, že toto právo vzniklo tomu subjektu, ktorý bol vlastníkom pozemku v čase vzniku vecného bremena - v čase nadobudnutia účinnosti zákona č. 66/2009, t. j. ku dňu 30. júna 2009. Z vykonaného dokazovania nesporne vyplýva, že žalobca nadobudol vlastnícke práva k sporným nehnuteľnostiam darom od právnych predchodcov až v roku 2012, kedy boli pozemky už týmto právom zaťažené, preto nie je splnená podmienka jeho aktívnej vecnej legitímácie na uplatňovanie si tohto nároku. Ostatné súdom prvej inštancie vyslovené právne závery o rozpore žalovaného nároku s dobrými mravmi, viazanosťou platobným rozkazom a primeranosťou už priznanej jednorazovej náhrady v sume 40.244,47 eura odvolací súd neposudzoval, keďže pre posúdenie veci neboli podstatné. K argumentácii žalobcu nálezom PL ÚS 42/2015 týkajúcej sa priznania opakovanej finančnej náhrady za obmedzenie užívacieho práva vlastníka pozemku zaťaženého vecným bremenom a jej výšky odvolací súd poukázal na body 11.8 - 11.10 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, z ktorých je zrejmé, že odvolacie dôvody žalobcu neboli opodstatnené, vzhľadom na čo odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdil. O trovách konania strán sporu odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods.1 CSP a § 255 ods.1 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovení § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolateľ doplnil dovolanie podaním z 1. júna 2023 doručeným dovolaciemu súdu toho istého dňa.

3.1. Podľa dovolateľa porušenie práva na spravodlivý súdny proces v zmysle § 420 písm. f) CSP bolo založené tým, že súd prvej inštancie vyslovil aktívnu vecnú legitímáciu žalobcu, pričom žalobu zamietol celkom z iných dôvodov, avšak odvolací súd síce potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým bola žaloba zamietnutá, avšak práve na základe odlišného právneho názoru ako vyslovil súd prvej inštancie, a to, že žalobca nie je aktívne vecne legitimovaný, pričom ostatnými dôvodmi zamietavého rozsudku súdu prvej inštancie, ktoré žalobca napadol odvolaním, sa nezaoberal. Dovolateľ poukazuje na ust. § 382 CSP, ktorého podstatou je zamedziť vydávaniu prekvapivých rozhodnutí. Vzhľadom k tomu, že odvolanie žalobcu nesmerovalo k tomu, aby odvolací súd skúmal aktívnu vecnú legitímáciu, mal odvolací súd viazaný odvolacími dôvodmi o to dôraznejšie postupovať podľa § 382 CSP a vyzvať strany sporu na vyjadrenie sa k opačnému právnemu posúdeniu aktívnej vecnej legitímácie žalobcu. Keďže odvolací súd neadresoval stranám sporu žiadnu písomnú výzvu na vyjadrenie sa k jeho odlišnému právnemu posúdeniu aktívnej vecnej legitímácie žalobcu, pričom k tejto výzve nepristúpil ani na vytýčenom pojednávaní dňa 30. septembra 2021, tak opomenutie tohto postupu zapríčinilo, že rozsudok odvolacieho súdu sa stal pre žalobcu prekvapivým a nepredvídateľným. Na základe uvedeného je preto zrejmé, že odvolací súd porušil právo na spravodlivý súdny proces dovolateľa, pretože v zmysle ust. § 382 CSP neoboznámil žalobcu so svojim odlišným právnym posúdením jeho aktívnej vecnej legitímácie v predmetnom konaní, a to ani písomne, a ani ho na toto odlišné právne posúdenie neupozornil na pojednávaní dňa 30. septembra 2021, pričom o odlišnom právnom posúdení jeho aktívnej vecnej legitímácie sa dozvedel až z písomne vyhotoveného rozsudku odvolacieho súdu, a teda v čase, kedy už nemal žiadnu možnosť uplatniť svoj vplyv na výsledok konania a predniesť odvolaciemu súdu svoje argumenty o opaku. Dovolateľ tiež odvodzuje prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP skutočnosťou, že napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu sa dostal do horšej pozície, ako bol v konaní pred súdom prvej inštancie, čo je v rozpore s ust. čl. 16 ods. 3 CSP.

3.2. Dovolateľ prípustnosť dovolania podľa ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP odôvodňoval právnou otázkou či, „Prechádza nárok na náhradu podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy SR a § 128 ods. 2 Občianskeho

zákonníka za obmedzenie vlastníckeho práva podľa zákona č. 66/2009 Z. z. v rozsahu v ktorom nebol poskytnutý pôvodnému vlastníkovi na jeho právneho nástupcu, ako nového vlastníka vecným bremenom zaťaženej nehnuteľnosti?“, pričom podľa dovolateľa „v prípade, ak náhrada podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy SR a § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka za obmedzenie vlastníckeho práva podľa zákona č. 66/2009 Z. z. nebola poskytnutá pôvodnému vlastníkovi zaťaženej nehnuteľnosti v celom rozsahu, predchádza tento nárok v rozsahu, v ktorom nebol poskytnutý tejto osobe na jeho právneho nástupcu, ako nového vlastníka vecným bremenom zaťaženej nehnuteľnosti“. Zároveň podľa dovolateľa nebola zatiaľ riešená ani právna otázka, či „je v zmysle § 193 CSP pre všeobecné súdy výklad pojmu primeraná náhrada, podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy SR, tak ako ho vyložil Ústavný súd SR v náleze PL. ÚS 42/2015 z 12.10.2016, záväzný aj v iných konaniach, v ktorých je riešená otázka primeranej náhrady za rôzne formy obmedzení vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy SR? Ak nie, aký je obsah tohto pojmu podľa dovolacieho súdu?“, pričom vzhľadom na ústavnoprávnu rovinu nároku na primeranú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy SR ide podľa dovolateľa o nárok, ktorý je súčasťou základných ľudských práv a slobôd, ktorých ochrana je garantovaná priamo Ústavou Slovenskej republiky. Zdôrazňuje preto, že jediným relevantným návodom, ako pojem „primeraná náhrada“ správne interpretovať je nález pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL ÚS 42/2015. Právne názory v ňom vyslovené vo vzťahu k pojmu „primeraná náhrada“, by mali byť plne rešpektované všeobecnými súdmi pri ich rozhodovacej činnosti o primeranej náhrade za obmedzenia vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy SR. Podľa dovolateľa nebola doteraz riešená ani právna otázka, ktorú formuloval nasledovne: „Ak došlo k hmotnoprávnemu posúdeniu nároku v upomínacom konaní (konanie právoplatne skončené vydaním platobného rozkazu), je ním súd viazaný v inom konaní rovnako ako je viazaný hmotnoprávnym posúdením nároku, ktorý bol posudzovaný v konaní právoplatne skončenom vydaním rozsudku?“. Podľa dovolateľa je súd viazaný hmotnoprávnym posúdením nároku, o ktorom bolo rozhodnuté v inom konaní, a to aj v prípade, ak išlo o hmotnoprávne posúdenie nároku v upomínacom konaní právoplatne skončenom vydaním platobného rozkazu.

3.3. S poukazom na tvrdené skutočnosti dovolateľ navrhol dovolaciemu súdu, aby napadnutý rozsudok odvolacieho súdu s poukazom na ust. § 449 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 450 CSP v celom rozsahu zrušil a vec vrátil na nové rozhodnutie odvolaciemu súdu alternatívne, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu sám zmenil a vo veci rozhodol tak, že žalobe žalobcu v celom rozsahu vyhovie v súlade s ust. § 449 ods. 3 CSP. Zároveň navrhol, aby mu dovolací súd priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

3.4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu dovolateľa nevyjadril.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie odvolacieho súdu vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné.

5. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

6. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa

potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Dovolateľ vyvodzujúc z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietal, že konanie pred odvolacím súdom bolo zaťažené vadou, ktorá spočíva v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu je prekvapivé, keďže odvolací súd mu nedal šancu vyjadriť sa k zmene právneho posúdenia jeho aktívnej vecnej legitímácie v predmetnom konaní, pričom o tomto odlišnom právnom posúdení sa dovolateľ dozvedel až v písomnom vyhotovení rozsudku odvolacieho súdu, teda v čase, kedy už nemal žiadnu možnosť uplatniť svoj vplyv na výsledok konania.

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

12. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

13. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

14. Civilný sporový poriadok v ustanovení § 382 ustanovuje, že ak má odvolací súd a to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

15. Vyššie citované ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

16. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné.

17. Z vyššie uvedeného tiež vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvoinstančným súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci (por. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/131/2009).

18. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd dospel k odlišnému právnemu záveru o aktívnej vecnej legitímácii žalobcu ako súd prvej inštancie. Odvolací súd sa nestotožnil so záverom súdu prvej inštancie, ktorý s poukazom na závery rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 2520/15 z 26. apríla 2016 konštatoval existenciu aktívnej vecnej legitímácie žalobcu v predmetnom konaní. Odvolací súd uviedol, že citovaný nález Ústavného súdu Českej republiky na danú vec nemožno aplikovať, pretože nerieši situáciu obmedzenia vlastníka zákonným vecným bremenom, ale posudzuje otázku náhrady vo forme vydania bezdôvodného obohatenia vlastníkovi za obmedzenie jeho vlastníckeho práva k pozemku zastavaného miestnou komunikáciou. Podľa odvolacieho súdu mal súd prvej inštancie otázku aktívnej vecnej legitímácie posudzovať v kontexte rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktoré súd prvej inštancie uviedol v bode 53. svojho rozsudku, navyše, keď citované rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky netvorí ustálenú rozhodovaciu prax súdov Slovenskej republiky. S poukazom na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 539/2020-21 z 28. októbra 2020 odvolací súd konštatoval, že právo na náhradu za vecné bremeno sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej dobe a tento nárok je len jeden a má ho ten vlastník zaťaženého pozemku, ktorý nehnuteľnosť vlastnil v čase vzniku vecného bremena, teda ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., t. j. k 1. júlu 2009. Podľa odvolacieho súdu právo na náhradu za zriadenie vecného bremena v zmysle ust. § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. patrilo len predchádzajúcim vlastníkom tohto pozemku v čase vzniku vecného bremena a keďže si pôvodný vlastník právo na náhradu za zriadenie vecného bremena neuplatnil, došlo k premlčaniu jeho práva a už sa ho nemôže domáhať. Dovolací súd preto uzavrel, že dovolateľ nadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam darom od právnych predchodcov až v roku 2012, kedy boli pozemky už týmto právom zaťažené, preto nie je splnená podmienka aktívnej vecnej legitímácie na uplatňovanie tohto dovolateľovho nároku. Na základe uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, hoci sa nestotožnil so skutkovými a právnymi závermi, pre ktoré súd prvej inštancie žalobu zamietol.

19. Zo zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom z 30. septembra 2021 vyplýva, že odvolací súd zopakoval niektoré listinné dôkazy (č. l. 568 spisu), ku ktorým strany sporu nemali pripomienky. Na záver ponechal odvolací súd stranám sporu priestor na záverečné reči a hneď na to vyhlásil rozsudok. Dovolací súd konštatuje, že odvolací súd v rámci odvolacieho konania nerealizoval postup podľa § 382 CSP a nevytvoril dovolateľovi príležitosť na vyjadrenie sa k novej aplikácii ust. § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. teda k možným dôvodom, na základe ktorých konštatoval nemožnosť uplatňovania posudzovaného nároku z dôvodu neexistencie aktívnej vecnej legitímácie na strane žalobcu - dovolateľa. Keďže súd prvej inštancie v rámci právneho posúdenia založil svoje rozhodnutie na konštatovaní, že dovolateľ je aktívne vecne legitimovaný v predmetnom súdnom spore, dovolateľ túto skutočnosť v odvolaní a ani v odvolacom konaní nenamietal. Odvolací súd založil svoj záver inak ako súd prvej inštancie, a to aj na ustanovení § 4 zákona č. 66/2009 Z. z., ktoré podľa uvádzaných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky interpretoval tak, že žalobca - dovolateľ nie je aktívne vecne legitimovaný na uplatňovanie žalovaného nároku, pretože nárok na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vznikol subjektu, ktorý bol vlastníkom pozemku v čase vzniku vecného bremena,

teda ku dňu 30. júna 2009, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 66/2009 Z. z., pričom žalobca - dovolateľ nadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam darom od právnych predchodcov až v roku 2012, kedy už boli pozemky zaťažené. Zároveň odvolací súd nevytvoril príležitosť na vyjadrenie sa k novej aplikácii ust. § 4 zákona č. 66/2009 Z. z., teda k právnemu posúdeniu dovolateľovej aktívnej vecnej legitímácie v predmetnom súdnom konaní a teda nepostupoval v súlade s ust. § 382 CSP.

20. Dovolací súd uzatvára, že odvolací súd bez doručenia výzvy stranám sporu, teda bez splnenia osobitného druhu, tzv. manuálnej povinnosti založil svoje rozhodnutie na iných, nových právnych dôvodoch než súd prvej inštancie a takýmto nesprávnym postupom došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a znemožneniu práva procesnej strany, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

21. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesným vadám podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu uznesením zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

22. Nad rámec uvedeného dovolací súd tiež poukazuje na skutočnosť, že odvolací súd na pojednávaní pred odvolacím súdom dňa 30. septembra 2021 nepostupoval v súlade s ust. § 182 CSP, keď samostatným uznesením nevyhlásil dokazovanie za skončené.

23. K uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolací súd uvádza, že vzhľadom na konštatovaný nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorým znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, dovolací súd považoval za nadbytočné zaoberať sa aj týmto uplatneným dôvodom.

24. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

25. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí vo veci samej (§ 453 ods. 3 CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.